

Literatuuroverzicht internationaal familierecht oktober 2021-september 2022

FJR 2022/73

Deze bijdrage biedt een overzicht van publicaties op het gebied van het internationaal familierecht die in de periode van oktober 2021 tot en met september 2022 zijn verschenen.

Handboeken en boeken

P. Beaumont & J. Holliday (red.), *A Guide to Global Private International Law*, London: Hart Publishing 2022.

Auteurs van over de hele wereld hebben bijgedragen aan dit boek, dat een rijk overzicht biedt van het internationaal privaatrecht (IPR). Het vijfde deel van het boek is gewijd aan het familierecht. In dit deel worden uiteenlopende onderwerpen behandeld zoals echtscheiding, gezag, huwelijksvermogensrecht, de bescherming van volwassenen en internationaal draagmoederschap.

K. O Cathaoir, *Children's Rights and Food Marketing*, Cambridge: Intersentia 2022.

Dit boek gaat uitgebreid in op de verantwoordelijkheden van staten ingevolge het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) om obesitas bij kinderen te voorkomen. Het transnationale belang om het marketen van ongezond eten te beperken, staat hierbij centraal. Waar het politiek proces op dit terrein traag verloopt, bieden kinderrechten volgens O Cathaoir juist een dwingende reden om tot actie over te gaan.

R.T. Galvan, *Legal Pluralism and Efficiency in Marriage Law*, Cambridge: Intersentia 2022.

De huidige instrumenten van de Europese Unie (EU) om conflicterende wetgeving op het gebied van het huwelijksrecht op te lossen, leiden volgens Galvan tot onzekerheid en zijn inconsistent. Vanuit een juridisch en economisch perspectief stelt hij voor specifieke regels te ontwikkelen die de partijautonomie over de rechtskeuze reguleert en bepaalt welk recht van toepassing is als hier geen overeenkomst over gesloten is. Voor juristen die geïnteresseerd zijn in een praktische en vernieuwende toepassing van economische theorieën op het recht is dit boek zeker een must.

J. Huijer, C.R. Mol & N.D. Spalter (red.), *UCERF-16: Actuele ontwikkelingen in het familierecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2022.

Ter gelegenheid van het zestiende UCERF-symposium, dat op 31 maart 2022 in Utrecht plaatsvond, is deze bundel

verschenen. Voor geïnteresseerden in het internationaal familierecht is de bundelbijdrage van L. Frohn, 'Van Brussel II bis naar Brussel II ter: What's new?', van belang.

F. Ibili (red.), *Nederlands internationaal personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.

Ook dit jaar is dit praktijkboek weer volledig geactualiseerd. Na twee inleidende hoofdstukken over het IPR komen de bijzondere onderwerpen van het internationaal personen- en familierecht aan bod: personenrecht, afstamming, huwelijk en huwelijksgevolgen, ontbinding van het huwelijk, ouderlijke verantwoordelijkheid, alimentatie, adoptie en geregistreerd partnerschap. Per hoofdstuk wordt aandacht besteed aan alle relevante IPR-bepalingen en wordt verwezen naar recente rechtspraak en literatuur.

M. Maclean, R. Treloar & B. Dijksterhuis (red.), *What is a Family Justice System For?*, London: Hart Publishing 2022.

Heeft familierechtspleging een welzijnsfunctie? En zo ja, waar kunnen dan de benodigde middelen gevonden worden om deze functie te vervullen? Om deze vragen te beantwoorden hebben rechtswetenschappers uit Europa, Australië, Argentinië en Canada de rol van het familierechtspleging-systeem verkend in het licht van bezuinigingen, medische crises en beperkte overheidsmiddelen.

M. Paré, M. Bruning, T. Moreau, C. Siffrein-Blanc (red.), *Children's Access to Justice*, Cambridge: Intersentia 2022.

Er is groeiende internationale belangstelling voor de toegang tot het recht van kinderen. Desalniettemin is er relatief weinig onderzoek gedaan naar kindvriendelijke rechtspleging. Auteurs uit zowel de rechtspraktijk als wetenschap bestuderen in dit boek de toegang tot het recht van kinderen in verschillende jurisdicties. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan structurele obstakels voor kindparticipatie in gerechtelijke en niet-gerechtelijke procedures.

L. Ruggeri, A. Limante & N.P. Vogrinc (red.), *The EU Regulations on Matrimonial Property and Property of Registered Partnerships*, Cambridge Intersentia 2022.

Dit boek richt zich op Europese IPR-bepalingen ten aanzien van het familierecht en biedt een nauwkeurige uiteenzetting van de nieuwe Europese verordeningen op het gebied van het huwelijksvermogensrecht (verordening (EU) 2016/1103) en de vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerde partnerschappen (verordening (EU) 2016/1104). Daarnaast worden de mogelijke implicaties van deze verordeningen voor het Europese familierecht geanalyseerd.

N.N. Tahir, *Breaking Eurocentric Frames on Arranged Marriage*, Den Haag: Boom Juridisch 2022.

Wat is het gearrangeerde huwelijk precies? Tahir nodigt de lezer uit het gearrangeerde huwelijk niet door een

¹ Mr. L.M.L. (Laureen) Hu is als promovenda verbonden aan het Utrecht Centre for European Research into Family Law en is medewerker van FJR. Mw. K. Schuurman is als student-assistent verbonden aan het Utrecht Centre for European Research into Family Law.

Eurocentrische lens, maar met een open blik te bestuderen. Door een kritische analyse van de sociale principes die aan het gearrangeerde huwelijk ten grondslag liggen, hoopt zij bij te dragen aan een onbevooroordeeld begrip van het gearrangeerde huwelijk.

K. Trimmings e.a. (red.), *Domestic Violence and Parental Child Abduction*, Cambridge: Intersentia 2022.

Moeders die met hun kinderen naar een ander land gaan om te vluchten voor huiselijk geweld, kunnen verantwoordelijk gehouden worden voor internationale kinderontvoering. Hoe kan het recht kinderen beschermen tegen de negatieve gevolgen van ontvoering en tegelijkertijd de belangen van moeders waarborgen die zichzelf en hun kinderen proberen te beschermen tegen geweld? In dit boek worden verschillende EU-instrumenten geïdentificeerd die een mogelijke oplossing zouden kunnen bieden.

L. Vaige, *Cross-Border Recognition of Formalised Same-Sex Relationships*, Cambridge: Intersentia 2022.

Veel Europese lidstaten hebben het huwelijk en geregistreerd partnerschap opengesteld voor paren van gelijk geslacht. Sommige lidstaten weigeren echter deze relaties enige vorm van erkenning te geven. Het onregelmatige tempo van ontwikkelingen in nationale familierechtsystemen leidt tot familierelaties die niet in alle EU-lidstaten worden erkend. Jurisprudentie van het Europees Hof van de Rechten van de Mens (EHRM) biedt echter nieuwe maatstaven voor erkenning, waaruit juridische plichten voor lidstaten voortvloeien. Vaige neemt de impact van 'Europeanisering' op de wisselwerking tussen mensenrechten en IPR op dit terrein onder de loep.

N. Yassari & M. Foblets (red.), *Normativity and Diversity in Family Law: Lessons from Comparative Law*, Cham: Springer 2022.

Aan de hand van een rechtsvergelijkend onderzoek worden in dit boek de wereldwijde implicaties van het multiculturalisme op het familierecht geanalyseerd. Hiertoe is een methodologie ontwikkeld om de uiteenlopende situaties in 15 verschillende jurisdicties te verwerken in een gedetailleerd vergelijkend overzicht. Het doel is erachter te komen in hoeverre deze jurisdicties bestaande opvattingen over culturele tradities, etniciteit, gewoontes, religieuze overtuigingen en seksuele oriëntatie als een uitdaging voor het familierecht beschouwen en hoe met deze uitdagingen wordt omgegaan.

(Onderzoeks)rapporten

R. te Velde e.a., *Gebruik internationale DNA-databanken door geadopteerden n.a.v. interlandelijke adopties*, Den Haag: WODC 2022; beschikbaar via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/28/tk-bijlage-dna-databanken-voor-adoptie-eindrapport>.

Naar aanleiding van het rapport van de Commissie Onderzoek Interlandelijke Adoptie is het Expertisecentrum

Interlandelijke Adoptie opgericht. Geadopteerden moeten bij dit centrum terecht kunnen voor ondersteuning bij identiteitsvragen, zoektochten en nazorg. Om adequate ondersteuning te kunnen leveren, dient het Expertisecentrum op de hoogte te zijn van de mogelijkheden en risico's van het gebruik van databanken. In opdracht van het WODC is in dit rapport een afwegingskader opgesteld dat door het Expertisecentrum kan worden gebruikt om geadopteerden te ondersteunen bij de beslissing of zij gebruik willen maken van internationale DNA-databanken. Daarnaast is dit afwegingskader toegepast op de grootste internationale DNA-databanken om de aard en werkwijze van deze databanken te vergelijken.

J. Wolsink e.a., *Grenzeloos!? Een verkennend onderzoek naar het instrumentarium in relatie tot (veroordeelde) plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik*, Den Haag: WODC 2022; beschikbaar via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/01/28/tk-bijlage-rapport-grenzeloos>.

Dit rapport omvat een verkennend onderzoek naar transnationaal seksueel kindermisbruik en het instrumentarium om dit misbruik tegen te gaan. Daarbij wordt bekeken of in andere landen maatregelen gebruikt worden om te voorkomen dat kinderen in het buitenland seksueel misbruikt worden waarvan Nederland kan leren. Hoewel er in Nederland in theorie voldoende instrumenten zijn om drempels op te werpen tegen het uitreizen naar het buitenland voor het plegen van seksueel kindermisbruik, blijkt uit het onderzoek dat deze tot dusverre slechts beperkt worden ingezet.

Oraties

B.C. van Beers, *De silicolonisatie van het recht: over de wisselwerking tussen recht, biowetenschappen en big tech* (Oratie Vrije Universiteit Amsterdam). De geschreven versie van de oratie zal nog gepubliceerd worden.

Op 1 april 2022 sprak Britta van Beers haar oratie uit als hoogleraar recht, ethiek en biotechnologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In haar oratie reflecteerde zij op de technologieën die biowetenschappers ontwikkeld hebben door inzichten uit bio- en informatietechnologie (IT) te combineren. Door deze technologieën is het mogelijk mensen genetisch te testen, selecteren en modificeren. Zo kunnen wensouders door het analyseren van het DNA van embryo's 'de beste' baby's kiezen. Sinds de integratie van IT in de biowetenschappen neemt de invloed van Silicon Valley op genen voortplantingstechnologie toe. Volgens Van Beers is er een belangrijke rol voor het recht en juristen weggelegd om de menselijke maat in deze context te beschermen. Hiertoe zal eerst een rechtsfilosofische en mensenrechtelijke reflectie moeten plaatsvinden.

Dissertaties

C.R. Mol, *The Child's Right to Participate in Family Law Proceedings: Represented, Heard or Silenced?* (diss. Universiteit Utrecht), Cambridge: Intersentia 2022.

Veel kinderen in Europa worden geconfronteerd met familierechtprocedures waarbij hun toekomst op het spel staat, zoals echtscheidings- en omgangprocedures. Kinderen hebben het recht in deze procedures te participeren. In dit proefschrift wordt onderzocht in hoeverre het participatierecht van kinderen is ingebed in het internationale en Europese mensenrechten kader en wordt bestudeerd wat dit betekent voor gerechten, wetgevers en andere instituties. Daarnaast wordt besproken hoe deze internationale normen verder kunnen worden afgestemd en versterkt. Waar eerder onderzoek zich richtte op *landmark* uitspraken, omvat dit proefschrift mede een unieke analyse van alle uitspraken en beslissingen over kinderp participatie van het EHRM. Daarbij is gebruikgemaakt van de innovatieve en rigoureuze methode van kwalitatieve inhoudsanalyse. Op 28 januari 2022 promoveerde Charlotte Mol *cum laude* aan de Universiteit Utrecht. Promotoren waren: prof. dr. W.M. Schrama; co-promotor: Dr. M. Jonker.

N. Swinkels, *A consistent interpretation and application of articles 3 and 13 of the Hague Child Abduction Convention in the United States and the Netherlands: A matter of vigilance* (diss. Tilburg University); beschikbaar via:

<https://www.persistent-identifier.nl/urn:nbn:nl:ui:12-4ab5d98b-006e-4f0c-9ce6-563f203fa8fe>.

De interpretatie van artikelen 3 en 13 van het Haags Kinderontvoeringsverdrag kan verschillen op nationaal, Europees en Verenigde Naties-niveau. Dit leidt tot rechtsonzekerheid die problematisch kan worden voor ouders, het kind en gerechten. Dit proefschriftonderzoek beoogt bij te dragen aan het creëren van uniformiteit in de interpretatie van deze artikelen. Hiertoe is een uitgebreide analyse uitgevoerd van de wijze waarop deze artikelen geïnterpreteerd zijn in het afgelopen decennium door gerechten van de Verenigde Staten, Nederland, het EHRM, de EU en door het comité van het IVRK. Op 14 januari 2022 promoveerde Nathalie Swinkels aan Tilburg University. Promotoren waren: prof. dr. P. Vlaardingerbroek; co-promotor: dr. A.K. Meijknecht.

Tijdschriftartikelen en boekbijdragen**Algemeen/diversen**

E.A. Besselsen & M.J. den Besten, 'Vier jaar na Chavez-Vilchez: Weinig perspectief op permanent verblijf in Nederland', *A&MR* 2021/9.

N. Cammu, 'Recente tendensen in (de perceptie van) interlandelijke adoptie in Nederland en Vlaanderen', *FJR* 2022/13.

M. Hengst, 'Europees Parlement roept op tot erkenning abortusrecht – Een juridische faux pas', *NJB* 2021/2533.

M.A.K. Klaassen & G.G. Lodder, 'Kroniek Gezinshereniging', *A&MR* 2021/10.

P. Klik & F.W.J.M. Schols, 'Concordant (namen)recht: Antilliaans recht mag naam hebben', *WPNR* 2022/7371.

V. Lazić, 'Recognition and enforcement of decisions in the revised Brussels IIbis Regulation', *NIPR* 2021/646.

P. Vlas, 'Gestapeld Recht', *WPNR* 2022/7369.

M. Zilinsky, 'Verordening Brussel II-ter: het nieuwe systeem van erkenning en tenuitvoerlegging', *EB* 2022/6.

Erfrecht

J.L.D.J. Maasland, 'De aanvaarding of verwerping van een internationale nalatenschap namens een minderjarige recht-hebbende', *TE* 2021/5.

A.L.G.A. Stille, 'Redelijkheid en billijkheid in het internationaal erfrecht? Vergeet het maar!', *TE* 2021/6.

Huwelijk, geregistreerd partnerschap en andere relatievormen

C. González Beilfuss, 'Choice of court and residual jurisdiction in divorce: a plea for reform that is not expected any time soon?', *NIPR* 2021/644.

S.H. Heijning, 'IPR-regels voor samenwoners – een verkenning', *WPNR* 2022, afl. 7361.

A.E. Oderkerk, 'Internationale echtscheiding volgens Brussel II-ter', *EB* 2022/3.

M. Snel, 'Het huwelijk tussen personen van gelijk geslacht in de Caribische Koninkrijksdelen', *NJB* 2021/2942.

E. Vertommen, 'De niet-naleving van contactregelingen na scheiding vanuit Belgisch perspectief', *FJR* 2022/20.

Huwelijksvermogensrecht, vermogensrecht

M. Groenleer & I. Sumner, 'De 'eenvoudige' gemeenschap in het internationaal familierecht: Deel I – Bevoegdheid', *FJR* 2021/70.

M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, 'Internationaal privaatrecht', in: M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, *Relatievermogensrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, 'Caribisch huwelijksvermogensrecht', in: M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, *Relatievermogensrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Ouders, kinderen en het familie- en jeugdrecht

S.G. Augustuszoon, A. Yazdani-Ijsselmuiden & C. Maas, 'Taken van de Centrale autoriteit Internationale Kinder-aangelegenheden volgens de nieuwe Europese Verordening Brussel II-ter', *EB* 2022/7.

- M. Bruning & K. van der Zon, 'Uithuisplaatsing van kinderen: Europese controverse en de rol van het EHRM', *NTM* 2022/1.
- M.D. Gremmen, 'De rol van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) in het vreemdelingenrecht: deel 1', *FJR* 2022/43.
- J. van der Hoeven & J.M.I. Vink, 'Brussel II-ter, van Brussel naar Den Haag', *EB* 2022/2.
- L.M. d'Hooghe & G.C.A.M. Ruitenbergh, 'Ontvoerd ... of toch niet? Toepassing van artikel 3 Haags Kinderontvoeringsverdrag door de Nederlandse rechter', *FJR* 2022/47.
- F. Ibili, 'Internationale kindertvoering volgens de nieuwe Europese Verordening Brussel II-ter', *FJR* 2021/69.
- F. Ibili, 'Rechtsmacht inzake ouderlijke verantwoordelijkheid volgens de nieuwe EU-verordening Brussel II-ter', *EB* 2022/4.
- N. Ismaili, 'General Comment No. 6: bescherming van alleenstaande minderjarige migranten', *Tvjr* 2022/2.
- J. Leenknecht, 'Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel', *FJR* 2022/27.
- T. Liefwaard & L.M.F. van Dijck, 'Jaaroverzicht Internationale Kinderrechten 2021', *FJR* 2022/38.
- E. Loibl, 'The Future of Intercountry Adoptions in the Netherlands: Challenges and Possible Reforms', *FJR* 2022/14.
- P. Lortie, 'The Hague 1996 Child Protection and 1980 Child Abduction Conventions compared with the Brussels II ter Regulation', *NIPR* 2021/647.
- A.R. van Maas de Bie, 'De erkenning en tenuitvoerlegging onder Brussel II-ter: hoe vernieuwend is Brussel II-ter?', *FJR* 2022/21.
- L. Martínez-Mora & C. Page, 'The foundations and practical operation of the 1993 adoption convention in light of the Dutch and Belgian reports on intercountry adoption', *FJR* 2022/10.
- M.Q.M. Mosk, 'Nederland het beste jongetje van de klas? De gevolgen van Brussel II-ter voor de Nederlandse kindertvoeringspraktijk', *EB* 2022/5.
- P. Noordoven, 'Interlandelijke adoptie en het recht op identiteit', *NJB* 2022/1357.
- K. O'Halloran, 'Lessons from the Russian Experience of Intercountry Adoption', *FJR* 2022/16.
- J. Sloth-Nielsen, 'Lessons from the South African Experience of Intercountry adoption', *FJR* 2022/15.